

Il. 1. Kazimiera Sygułowa: Dama z pawiem, ol. na płycie pilśniowej, 47,5 × 73 cm, 1963 r. Wielkanoc, pow. Miechów.

OD REDAKCJI

Jesteśmy ciągle świadkami zachodzących procesów rewaloryzacji poszczególnych dzieł sztuki, a nawet całych okresów historycznych. Jest to zjawisko naturalne, tyle że w naszych czasach tempo przemian uległo znacznemu przyspieszeniu. Patrzymy na przeszłość i zjawiska nas otaczające przez pryzmat doświadczeń współczesnej nam sztuki. Dostrzegamy nowe strony rzeczy pozornie już znanych. Przywracamy do łask i odrzucamy. Rehabilitujemy coraz to nowe dziedziny sztuki ludowej, poddajemy się dwuznacznym urokom sztuki peryferii. Oto stare szyldy, rysunki na szybach remontowanych sklepów, ekrany ulicznych fotografów, bajecznie kolorowe kwiaty z papieru i strużyn, nieporadne i wzruszające malunki „naiwnych”, figurki gipsowe i makatki, baranki, cukry i pierniki. Oszałamia nas kolorowy zgiełk jarmarków, odpustów i bazarów. Jedni mówią „kicz”, drudzy „współczesna sztuka ludowa”. Jedni chcą walczyć z jeleniem, inni wykupują „kicze” na łowickich odpustach i jarmarkach. „Kicze”. Czy naprawdę wszystko co tam znajdujemy jest kiczem? Za wcześniej na spokojną, wyważoną ocenę, brak nam jeszcze potrzebnego dystansu. Ale można i chyba trzeba po prostu przyjrzeć się tym peryferiom sztuki, rzeczom i dziedzinom, o których nie zawsze jeszcze wiadomo jak mówić.

Na pewno wykraczamy tu poza krąg zjawisk czystej sztuki ludowej, niech więc nas to tłumaczy, że we współczesnej kulturze sztuka ludowa też nie występuje w swej czystej postaci.

W piśmie naszym poświęciliśmy już nieraz miejsce nowym zjawiskom zachodzącym w twórczości ludowej i próbowaliśmy omawiać dziedziny dawniej pomijane (np. ekrany fotografów, kwiaty ludowe). Zeszyt podwójny, który oddajemy do rąk Czytelników, ma charakter wstępnego rozeznania w zagadnieniach peryferii sztuki popularnej, sztuki zaspokajającej potrzeby różnych warstw społecznych. Cechą charakterystyczną kultury artystycznej tych warstw jest to, że odchodząc od daw-

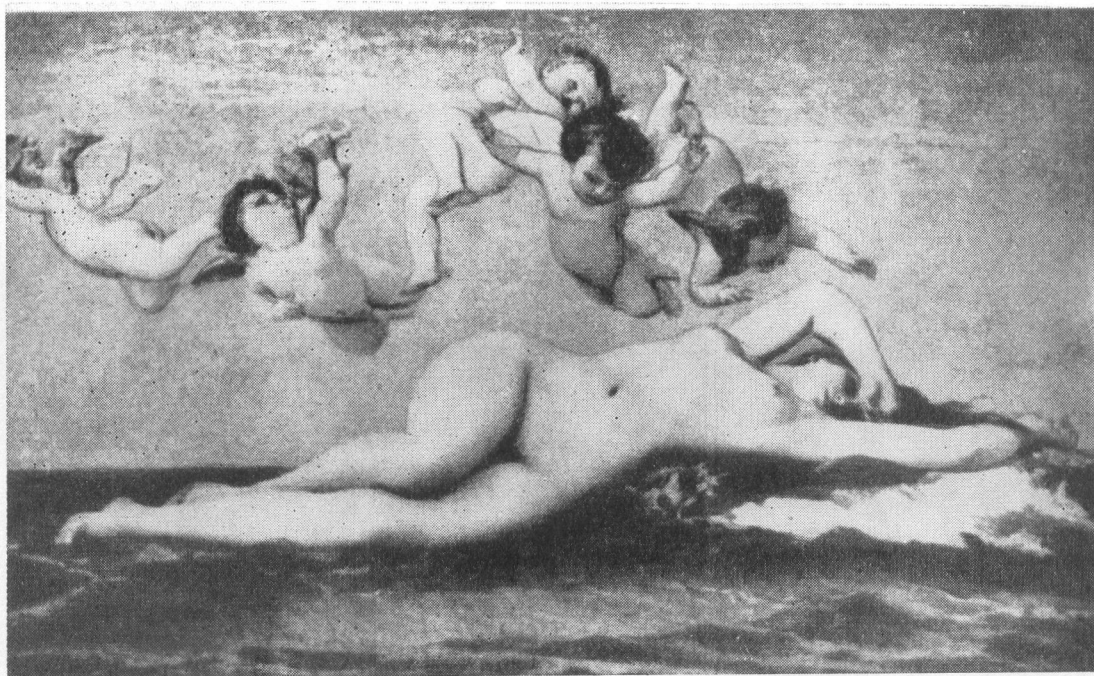
nych wzorów i tradycji ludowych, nie zatracili jeszcze całkowitego z nimi kontaktu, a grawitując w kierunku modelu sztuki „oficjalnej”, przejmują z niego tylko pewne konwencje, przeważnie zużyte już stereotypy.

Wędrując po jarmarkach, bazarach, odpustach, oglądając współczesne wnętrza wiejskie, napotykamy przedmioty, które przeważnie określa się mianem „kiczu”. Chcąc podjąć zagadnienie współczesnej twórczości peryferii — trzeba więc ustosunkować się do tego pojęcia. Stąd powstała myśl zorganizowania seminarium, poświęconego problematyce kiczu. Seminarium takie, zainicjowane przez Zespół Badania Sztuki Nieprofesjonalnej PAN i redakcję „Polskiej Sztuki Ludowej” odbyło się 13.XI. 1965 r. Referat wprowadzający wygłosił socjolog Paweł Beylin, po czym nastąpiła dyskusja, w której udział wzięli: socjolog, etnograf, muzykolog, historycy sztuki, historycy literatury, działacz kultury.

Tłem do obrad była wystawka sztuki ludowo-jarmarcznej oraz kiczu. Zorganizowaliśmy ją przy pomocy redakcji „Gromada”. Fotografie części eksponatów zamieszczamy w numerze.

Oczywiście problematyka sztuki ludowej czy „jarmarcznej” stanowiła tylko fragment referatu i dyskusji, niemniej zdecydowaliśmy się wydrukować (po niewielkich retuszach przez autorów) wszystkie wypowiedzi. Ponadto włączyliśmy złożony na piśmie głos dr Janusza Sławińskiego oraz opracowaną po zapoznaniu się z całością dyskusji wypowiedź prof. dr Ksawerego Piwockiego, który nie mógł wziąć bezpośredniego udziału w seminarium.

W drugiej części numeru zamieszczamy materiały z zakresu sztuki peryferyjnej oraz ludowej. W paru wypadkach są to w istocie tylko sygnały pewnych tematów, wydawało nam się jednak, że nawet w tej formie uzupełniają one całokształt zarysowanej tematyki.

2

Il. 2. Aleksander Cabanel: Narodziny Venus, ok. 1863 r. Paryż — Luwr. Il. 3. Współczesny druk kolorowy sprzedawany na bazarach we Włoszech (repr. obrazu A. Collino przedstawiającego śpiącą damę otoczoną aniołkami, 16,5 × 22,5 cm, 1964 r.). Il. 4. Obraz olejny na płótnie kupiony na targu ok. 1962 r., 80 × 180 cm, jedna z licznych wersji tego tematu w Polsce.

3

